

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่
อุทยานแห่งชาติแม่โท อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน นายพงษ์ศักดิ์ จิตรเดชะ

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :

รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ ลีสุวรรณ	ประธานกรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร. มนัส สุวรรณ	กรรมการ
อาจารย์ ดร. ชูศักดิ์ วิทยาภัก	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท กระบวนการ การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยยึดหลักขั้นตอนการมีส่วน
ร่วม 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ การมีส่วนร่วมในการวางแผน
ดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและ
ประเมินผล โดยศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม พัฒนาการใช้ป่าของชาวบ้าน ตลอดจนความ
สัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปด้านบุคคล การเข้าถึงทรัพยากร วัฒนธรรม กับการมีส่วนร่วมใน
การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ อุทยานแห่งชาติแม่โท

ประชากรที่ทำการศึกษา สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่ หัวหน้าครัวเรือน หรือ
ตัวแทนครัวเรือน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จาก 4 หมู่บ้านคือ บ้านดอกแดง บ้าน
อมลอง บ้านแม่โทหลวง(กะเหรี่ยง) และบ้านแม่โท(ม้ง) ตำบลปอสลี อำเภอฮอด จำนวน
108 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์โดยแบบสอบถาม ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์
แบบเจาะลึก และการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม การประมวลผล ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์
โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS นำมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ เช่น ค่าร้อยละ ค่าไคสแควร์ เพื่อ
หาระดับการมีส่วนร่วมและหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เสนอในรูปตารางประกอบบรรยาย

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของชุมชนกะเหรี่ยง วิธีการดำรงชีวิตของชาวบ้านต่างก็พึ่งพิงอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งแบบเครือญาติและเพื่อนบ้าน มีความรู้สึกเป็นเผ่าพันธุ์และชุมชนสูง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมแบบพอยังชีพ ยกเว้นชุมชนแม่เฒ่าหลวงที่เกษตรกรส่วนมากทำเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ พัฒนาการใช้ป่าของชาวบ้านเป็นไปแบบเกื้อกูลธรรมชาติบนพื้นฐานความเชื่อ วัฒนธรรมดั้งเดิม ส่วนชุมชนบ้านแม่เฒ่า (ม้ง) ซึ่งประกอบด้วยหลายชาติพันธุ์ ความเป็นชุมชนขึ้นอยู่กับชาติพันธุ์ม้ง ซึ่งมีมากถึงร้อยละ 80 ของประชากรทั้งหมด ชาวบ้านส่วนมากมีอาชีพทางด้านเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์โดยปลูกกะหล่ำปลีเป็นพืชหลัก ด้านพัฒนาการใช้ป่าของชาวบ้านในอดีตเป็นไปแบบไม่ระมัดระวัง เคลื่อนย้ายถางป่าไปเรื่อยๆ ปัจจุบันไม่สามารถทำได้เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านกฎหมาย จึงทำการเกษตรบนพื้นที่เดิมแบบเข้มข้น

บทบาท กระบวนการ การมีส่วนร่วมของชาวบ้านใน 4 ขั้นตอนพบว่า ในภาพรวมแล้วชาวบ้านมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ส่วนผลการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอน ปรากฏผลดังนี้ ขั้นตอนการค้นหาคำปัญหาและสาเหตุ ขั้นตอนการวางแผนดำเนินงาน และขั้นตอนการลงทุนและปฏิบัติมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ส่วนขั้นตอนการติดตามและประเมินผล ชาวบ้านมีส่วนร่วมในระดับต่ำ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่าชาติพันธุ์ สถานภาพทางสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านป่าไม้ จำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร และการเคยเข้าไปเก็บหาของป่า มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แต่อายุ ระดับการศึกษา และการพึ่งพิงป่าของชาวบ้าน ไม่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การศึกษาวิจัยนี้ มีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุน ส่งเสริม องค์กรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีศักยภาพในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในรูปแบบ ป่าชุมชน โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร วิชาการ และรับรองสิทธิตามกฎหมาย

Independent Study Title People Participation in Forest Resources Conservation
in Conservation Forest at Mae Tho National Park
Amphoe Hot, Changwat Chiang Mai.

Author Pongsak Chattecha

M.A. Man and Environment Management

Examining Committee

Assoc. Prof.Dr. Chukiat Leesuan Chairman

Prof. Dr. Manat Suwan Member

Lect. Dr. Chusak Wittayapak Member

Abstract

The purpose of this research is to study the role and movement of people's participation in forest resources conservation. The emphasis is placed on the four steps of participation :problem and root-cause identification; planning; investment and implementation; and, follow-up and evaluation. The researcher also studied the socio-cultural-economic information of the villagers, and the relationship between personal, socio-cultural-economic attributes and villagers' participation in forest resources conservation at Mae Tho National Park.

The target population consisted of household head or their representatives using simple random sampling in four villages, Ban Dok Daeng, Ban Om Long , Ban Mae Tho Luang (Karen), and Ban Mae Tho (Hmong) , Amphoe Hot, Changwat Chiang Mai. The respondents were 108 sample villagers. Data collected by questionnaires; and, in-depth interview and non-participatory observation were used in quantitative and qualitative data respectively. Data analysis has been done through Statistical Package for the Social Science (SPSS). Various statistical tests such as percentage, chi-square test were used.

The research findings indicated that in Karen communities, their way of live: socio-cultural-economic system are deeply related and high ethnicity. Their occupation mainly agriculture. In Mae Tho Laung, they make their living through intensive commercial agriculture, but the others are subsistence. The utilization of natural forest resources of Karen is very conservation-oriented and cause very few changes in the forest, that keep the ecological balance. At Ban Mae Tho (Hmong), there are a lot of ethnic groups, but 80 percent of them are Hmong. Almost all of them are agriculturists, manage their agricultural land as commercial agriculture, mainly growing cabbages. In the past time, the utilization forest resources of Hmong was seriously destructive. Nowadays, they have to manage their agricultural land intensively because of the restriction of National Park Law.

In overview, people participation in forest resources conservation is moderate. Meanwhile the participation steps; problem and root-cause identification; planning; investment and implementation are at medium level, the follow-up and evaluation step show at a low level.

The result of the relationship between independent variables and people participation in forest resource conservation indicated the ethnicity, social status, gaining in forest information, amount of agricultural land holding, and used to collect forest minor products were statistically significant, but age, level of education, and access to the forest were not statistically significant.

This research recommended that both state and private organizations should support and promote communities or organization in conservation forest which get more potential in forest conservation in term of managing forest resources around their villages as community forest. Moreover the government should support them informative knowledge, appropriate technology and accept their rights by law.